

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény

Terjesztés: általános
2013. szeptember 20.

Eredeti nyelv: angol

Előzetes, nem szerkesztett változat

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága

4/2011. számú beadvány

A Bizottság tizedik ülészakán (2013. szeptember 2–13.) elfogadott álláspontja

<i>Benyújtotta:</i>	Bujdosó Zsolt és öt másik személy (akiket Fiala János, a Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány ügyvédje képvisel)
<i>A feltételezett áldozatok:</i>	A szerzők
<i>Részes állam:</i>	Magyarország
<i>A beadvány dátuma:</i>	2011. szeptember 14. (eredeti beadvány)
<i>Dokumentumhivatkozások:</i>	A különleges jelentéstevő 70. szabályon alapuló döntése, amelyet 2011. november 1-jén továbbítottak a részes államnak (dokumentumformában nem bocsátották ki)
<i>Az álláspont elfogadásának dátuma:</i>	2013. szeptember 9.

<i>Tárgy:</i>	A részes állam hatóságai nem számolták fel a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetést, és nem tartották tiszteletben arra vonatkozó kötelezettségüket, hogy a fogyatékosággal élő személyeket más állampolgárokkal azonos politikai jogok illessék meg, ideértve a szavazati jogot.
<i>Érdemi kérdések:</i>	Egyenlő és hatékony jogi védelem a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetéssel szemben, A közéletben és politikai életben való részvétel
<i>Eljárási kérdések:</i>	--
<i>Az Egyezmény cikkei:</i>	12. és 29.
<i>A Fakultatív Jegyzőkönyv cikkei:</i>	--
	[Melléklet]

Melléklet

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottságának álláspontja a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének 5. cikke szerint (Tizedik ülészak)

a következők tárgyában

4/2011. számú beadvány*

Benyújtotta: Bujdosó Zsolt és öt másik személy (akiket Fiala János, a Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány ügyvédje képvisel)

A feltételezett áldozatok: A szerzők

Részes állam: Magyarország

A beadvány dátuma: 2011. szeptember 14. (eredeti beadvány)

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogaival Foglalkozó Bizottság, amely a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény 34. cikke alapján jött létre

2013. szeptember 9-i ülése alapján,

lezárva a Bujdosó Zsolt és öt másik személy által a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyve alapján a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottságához benyújtott 4/2011. számú beadvány vizsgálatát,

figyelembe véve a beadvány szerzői és a részes állam részéről rendelkezésre bocsátott valamennyi írásbeli tájékoztatást,

a következőket fogadja el:

Álláspont a Fakultatív Jegyzőkönyv 5. cikke alapján

1. A beadvány szerzői: Bujdosó Zsolt, született: 1976. július 22., Márkus Jánosné Ildikó, született: 1967. augusztus 29., Márton Viktória, született: 1982. október 20., Mészáros Sándor, született: 1955. január 11., Polk Gergely, született: 1985. június 18., és Szabó János, született: 1967. december 6. Valamennyien magyar állampolgárok. A szerzők állítása szerint Magyarország megsértette a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól

---

* A Bizottság alábbi tagjai vettek részt jelen beadvány vizsgálatában: Mohammed Al-Tarawneh, Munthian Buntan, Maria Soledad Cisternas Reyes, Theresia Degener, Hyung Shik Kim, Lofti ben Lallahom, Stig Langvald, Edah Wangechi Maina, Ronald McCallum, Diane Mulligan, Martin Babu Mwesigwa, Safak Pavey, Ana Pelaez Narvaez, Silvia Judith Quan-Chang, Carlos Rios Espinosa, Damjan Tatic és Germán Xavier Torres Correa.

A Bizottság eljárási szabályzatának 60. szabálya szerint, Lovász László Gábor mint bizottsági tag nem vett részt jelen álláspont elfogadásában.

Szóló Egyezmény (az Egyezmény) 29. cikke szerinti jogaikat. A részes állam esetén az Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyve 2008. május 3-án lépett hatályba. A szerzőket ügyvédjük, Fiala János (Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány) képviseli.

A szerzők által bemutatott tények

2. Mind a hat szerző „értelmi fogyatékoságban szenved” és bírósági döntés alapján részleges vagy általános gondnokság¹ alatt áll. Gondnokság alá való helyezésük automatikus következményeként a szerzők nevét törölték a választói névjegyzékből, a részes állam akkor hatályban lévő Alkotmánya 70. §-ának (5) bekezdése szerint, amely többek között arról rendelkezik, hogy nincs választójoga annak a személynek, akit teljes vagy részleges gondnokság alá helyeztek. 2010. április 11-én országgyűlési választásokat tartottak Magyarországon. A szerzők korlátozott cselekvőképességük miatt nem vehettek részt a választásokon. 2010. október 3-án önkormányzati választásokat tartottak Magyarországon. A szerzők ugyanígy ezen sem vehettek részt. Még ma is ki vannak zárva a választójogból és nem vehetnek részt a választásokon.

A panasz

3.1. A szerzők állítása szerint őket mint gondnokság alatt álló személyeket az Alkotmány 70. § (5) bekezdésének közvetlen alkalmazása révén automatikusan törölték a választói névjegyzékekből. Az őket cselekvőképtelenné nyilvánító döntések nem foglalkoztak szavazóképességükkel, mivel az alkotmányos rendelkezés automatikusan és megkülönböztetés nélkül kizárta őket a választójogból, függetlenül fogyatékoságuk természetétől, egyéni képességeiktől és a cselekvőképtelenné nyilvánító intézkedés hatályától. A szerzők azzal érvelnek, hogy képesek a politikai eseményeket megérteni és a választásokon részt venni, amennyiben ezt engedélyezik számukra, továbbá fenntartják, hogy az automatikus tilalom indokolatlan volt és sérti az Egyezmény 29. cikkét, azt önmagában és az Egyezmény 12. cikkével együttesen értelmezve.

3.2. Ami a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítését illeti, a szerzők állítása szerint nem állt rendelkezésükre hatékony jogorvoslat. Állításuk szerint a Polgári Törvénykönyv 21. §-ának (2) bekezdése alapján kérelmet nyújthattak volna be a gondnokság megszüntetése érdekében, de ez az intézkedés csak úgy tudta volna orvosolni szavazati joguk megsértését, ha visszaállítja teljes cselekvőképességüket. Ez ebben az esetben sem nem lehetséges, sem nem kívánatos, mert a szerzők elismerik értelmi fogyatékoságukat és elfogadják, hogy életük némely területén támogatásra van szükségük ügyeik intézésében. A magyar jogszabályok csak a (teljes vagy részleges) gondnokság jogintézményéről rendelkeznek a támogatást igénylő, fogyatékosággal élő személyek esetében. Bár gondnokságuk Polgári Törvénykönyv alapján történő megtámadása volt az egyetlen elérhető jogorvoslati

¹ Bujdosó Zsoltot a Gyulai Városi Bíróság 2004. november 23-i döntésében részleges, cselekvőképességét általánosan korlátozó gondnokság alá helyezte. A Pesti Központi Kerületi Bíróság cselekvőképessége korlátozását felülvizsgálta és 2010. október 14-i döntésében helybenhagyta; Márkus Jánosné Ildikót a Battonyai Városi Bíróság 2003. február 17-i döntésében teljes gondnokság alá helyezte; Márton Viktóriát a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2008. október 11-i döntésében a társadalombiztosítási ellátások igénylésére, illetve az azzal, valamint a munkaviszonyból és munkaviszony jellegű jogviszonyból származó jövedelemmel való rendelkezésre vonatkozóan részleges gondnokság alá helyezte; Mészáros Sándort a Budai Központi Kerületi Bíróság 2010. június 2-i döntésében részleges, cselekvőképességét általánosan korlátozó gondnokság alá helyezte; Polk Gergelyt a Budai Központi Kerületi Bíróság 2004. szeptember 14-i döntésében részleges, cselekvőképességét általánosan korlátozó gondnokság alá helyezte; Szabó Jánost a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2003. október 7-i döntésében részleges, cselekvőképességét általánosan korlátozó gondnokság alá helyezte. A Pesti Központi Kerületi Bíróság cselekvőképességét felülvizsgálta és 2009. március 24-i döntésében helybenhagyta.

lehetőség, ez nem bizonyult a szerzők számára hatékonynak, mert a bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel az egyéni szavazati jog visszaállítására. A szerzők az Emberi Jogok Európai Bíróságának a *Kiss Alajos kontra Magyarország* ügyben hozott döntésére hivatkoznak, amely szerint a Bíróság elfogadta a kérelmezők érvelését, akik hasonlóan támadták meg szavazati joguk gondnokság miatt történő korlátozását.²

3.3. A szerzők továbbá bemutatták, hogy a választási eljárásról szóló, 1997. évi C. törvény 82. §-a alapján nem nyújtottak be panaszt nevük választói névjegyzékéből való törlésére vonatkozóan. Állításuk szerint egy ilyen panaszt a helyi választási bizottság, és a jogorvoslat során az illetékes városi bíróság tárgyalta volna. Ugyanakkor egyik hatóság sem rendelkezik hatáskörrel a szerzők szavazati jogának visszaállítására és választói névjegyzékbe történő felvételére, mivel a kizárás az Alkotmányon alapul. A szerzők a Pesti Központi Kerületi Bíróság döntésére hivatkoznak, amely 2006. március 9-én hasonló tárgyban hozott döntésében kimondta, hogy a magyar bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel a választói névjegyzékéből történő kizárás felülbírálatára, mert az az Alkotmányon alapul.³ Így a szerzők vitatják, hogy ez egy hatékony jogorvoslat lenne, amelyet ki kellene meríteniük, mert az eljárás nem vezethet szavazati joguk visszaállításához.

3.4. A szerzők arra kérik a Bizottságot, hogy állapítsa meg az Egyezmény 29. és 12. cikke szerinti jogaik megsértését, kérje fel a részes államot a nemzeti jogi kereteken eszközlendő szükséges változások bevezetésére és állapítson meg méltányossági alapon kártérítést nem vagyoni károk miatt.

A részes állam észrevételei a beadvány érdemi tartalmáról

4.1. A részes állam 2012. január 16-án értesítette a Bizottságot, hogy nem vitatja jelen beadvány elfogadhatóságát.

4.2. A részes állam 2012. május 31-én beterjesztette a beadvány érdemi pontjaira vonatkozó észrevételeit. A részes állam állítása szerint a szerzők panaszaának a Bizottság részére történő benyújtása óta a vonatkozó jogszabályban jelentős változások történtek. Magyarország Alaptörvénye 2012. január 1-jén lépett hatályba és hatályon kívül helyezte a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 70. §-ának (5) bekezdését, amely automatikusan kizárt minden gondnokság alatt álló személyt a választójogból, korlátozva vagy kizárva cselekvőképességüket bármely választás esetén. A korábbi, merev és mostanra hatályon kívül helyezett rendelkezéssel ellentétben az Alaptörvény jelenleg azt követeli meg, hogy a bírók az adott ügy egyedi körülményeit figyelembe véve hozzanak döntést a választójogról. Ezért a fogyatékossgal élő nagykorú személyeket nem kezelik többé homogén csoportként. A XXIII. cikk (6) bekezdése szerint az a személy, akit a bíróság az adott ügyben beszerzett valamennyi lényeges információ alapos megfontolása után hozott döntés alapján, értelmi fogyatékossga miatt a választójogból kizárt, nem rendelkezik választójoggal.

4.3. A részes állam továbbá azzal érvel, hogy az új rendelkezés összhangban van az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 1. jegyzőkönyve 3. cikkében foglalt szabad választásokhoz való joggal, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának a *Kiss Alajos kontra Magyarország* ügyben hozott ítéletével

² 38832/06. számú kérelem, a Bíróság 2010. május 20-án kelt ítélete, 9. pont. A Bíróság megállapította, hogy a kizárásra vonatkozó intézkedés jogszerű célt szolgált, ugyanakkor úgy határozott, hogy az intézkedés megsértette az Egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyvének 3. cikkét, mert megkülönböztetés nélküli intézkedés volt, amelynél hiányzott az egyedi bírói értékelés.

³ I.P.50.648/2006/4 sz. döntés, amelyet a *Kiss Alajos kontra Magyarország* ügyben hozott EJEB döntés szintén említ, lásd fentebb, 2. lábjegyzet, 9. pont.

(38832/06. sz. kérelem, 2010. május 20.). A részes állam szerint az Európai Unió több tagállama is hasonlóan korlátozó szabályokat hozott a választójoggal kapcsolatban. Továbbá megjegyzi, hogy az Országgyűlés az Alaptörvény részeként elfogadta Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezéseit. Ez a jogforrás 2012. január 1-jén lépett hatályba az Alaptörvénnyel együtt, és az Alaptörvény hatálybalépésekor gondnokság alatt lévő személyek helyzetét szabályozza. A 26. cikk (2) bekezdése alapján „aki az Alaptörvény hatálybalépésekor jogerős ítélet alapján a cselekvőképességét korlátozó vagy kizáró gondnokság alatt áll, nem rendelkezik választójoggal a gondnokság megszüntetéséig, vagy *amíg választójogának fennálltát a bíróság meg nem állapítja*” [kiemelés a részes államtól]. Az átmeneti rendelkezések ezáltal lehetővé teszik, hogy a választójog kérdését külön kezeljék a gondnokság alá való helyezés kérdéséről.

4.4. A részes állam további állítása szerint a 2011. december 31-én hatályba lépett, az egyes törvények Alaptörvénnyel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi CCI. törvény tartalmazza a gondnoksági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket, számos vonatkozó rendelkezéssel együtt.⁴ Ezen módosítások következményeként a választójogból való kizárásra vonatkozó bírósági döntéseket a gondnoksági eljárások keretében kell meghozni. A gondnokság alá helyezés nem lehet a választójogból való kizárás oka. Ugyanakkor minden gondnokság alá helyezett személy esetében döntést kell hozni a választójogból való kizárásra vonatkozóan. A bíróságnak a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezést kimondó, a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó, valamint a gondnokság felülvizsgálatára irányuló eljárás alapján hozott döntésben kell döntenie a választójogból való kizárás kérdéséről. A bíróság azt a nagykorú személyt zárja ki a választójogból, akinek a választójog gyakorlásához szükséges belátási képessége (a) pszichés állapota, szellemi fogyatkozása vagy szenvedélybetegsége miatt tartósan vagy időszakosan visszatérően nagymértékben csökkent, vagy (b) pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt teljes mértékben hiányzik. A bíróság törvényszéki pszichiáterek szakértői véleményeire támaszkodik a választójogból való kizárásra vonatkozó döntés meghozatalakor.

4.5. Amennyiben a bíróság ilyen módon kizár egy nagykorú személyt a választójogból, a gondnokság alatt álló személy nem gyakorolhatja az Alaptörvény XXIII. cikkének (6) bekezdése szerinti aktív vagy passzív választójogát. Az aktív választójog adott személy azon jogára vonatkozik, hogy egy adott tisztségre történő választáskor szavazatot adjon le, míg a passzív választójog egy személy adott tisztségre való megválaszthatóságát jelenti. Egy ilyen kizárás, valamint a kizárás megszüntetése a gondnokság megszüntetésére vonatkozó kérelem benyújtására jogosult bármely személy által kérelmezhető. Következésképpen egy gondnokság alatt álló személy visszaszerezheti választójogát a gondnokság által nyújtott védelem elvesztése nélkül, feltéve hogy képes gyakorolni ezen jogát.

4.6. A részes állam hozzáteszi, hogy a választójogból való kizárást legkésőbb a döntés jogerőssé válását követő öt éven belül kötelezően megtartandó, gondnokságra vonatkozó felülvizsgálat bármely eljárása során felülvizsgálja. Az átmeneti rendelkezések alapján a helyzetet jelenleg a gondnokságra vonatkozó felülvizsgálat iránti kérelem benyújtására jogosult bármely személy kérésére (pl. a gondnokság alatt álló személy és házastársa vagy bejegyzett élettársa, legközelebbi hozzátartozó, fiú- vagy lánytestvér, gondnok, gyámhatóság vagy az ügyész) is felül lehet vizsgálni egy különleges eljárás során. Ennek alternatívájaként a kizárás a következő kötelező felülvizsgálat során is felülvizsgálható.

⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (15/B. cikk); a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (III/A. fejezet); és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (311–312. cikk).

4.7. Mivel a vonatkozó jogszabályok a közelmúltban léptek hatályba, a részes állam állítása szerint nincs abban a helyzetben, hogy azok gyakorlati végrehajtásáról a Bizottságot tájékoztassa. A részes állam befejezéseként megállapítja, hogy álláspontja szerint a fent említett módosítások bevezetésével a jogszabályokat összhangba hozta az Egyezmény 29. cikkével. Következésképpen a részes állam azt kéri a Bizottságtól, hogy a szerzők jogszabályi módosításra és nem vagyoni kártérítésre vonatkozó kérését utasítsa el.

Harmadik fél által történő beavatkozás

5.1. 2012. június 23-án a Harvard Law School Project on Disability (HPOD) a szerzők beadványának támogatása érdekében harmadik fél által történő beavatkozást nyújtott be. A Bizottság 8. ülészakán – 2012. szeptember 19-én – eljárási szabályzata 73. szabályának 2. bekezdése alapján úgy döntött, hogy a HPOD mint harmadik fél által történő beavatkozás benyújtását illetően a szerzők írásos hozzájárulását kéri. A szerzők 2012. október 17-én továbbították eziránti hivatalos beleegyezésüket a Bizottságnak.

5.2. A HPOD („a beavatkozók”) beavatkozásában leszögezte, hogy Magyarország Alaptörvénye XXI. cikkének (3) bekezdése szerint az a személy elveszti választójogát, akiről a bíróság kimondja, hogy nem rendelkezik választóképesességgel. Az ilyen értékelések kizárólag gondnokság alatt álló személyeket érintenek, akik valamennyien pszichoszociális vagy értelmi fogyatékossgal élő személyek. Így a magyar jogszabályok lehetővé teszik a fogyatékossgal élő személyek választójogból való kizárását a választóképesesség fogyatékossg alapján fennálló vélt hiánya miatt. A beavatkozók hangsúlyozzák, hogy az Egyezmény 29. cikke a szavazati jogot valamennyi fogyatékossgal élő személy számára feltétel nélkül biztosítja, és nem engedélyez semmilyen, a valós vagy vélt szavazóképeségen alapuló implicit korlátozást, függetlenül attól, hogy azt a fogyatékossgal élő személyek széles kategóriáira vonatkozó általános tilalom útján, vagy a fogyatékossgok bizonyos fajtáival élő, így feltételezhetően korlátozott választóképesességgel rendelkező személyekre vonatkozó tilalmak útján, vagy a fogyatékossgal élő személyek választóképeségének egyedi értékelése alapján vezetik be.⁵ A beavatkozók állítása szerint az Egyezmény 29. cikke egy adott személy fogyatékossga alapján semmilyen kivételt nem tesz lehetővé az általános szavazati jog tekintetében. Ehelyett az Egyezmény előírja, hogy semmilyen fogyatékossgal élő személyt, ideértve a „nagyon súlyos fogyatékossgal élő személyt”, sem lehet fogyatékossga alapján a választójogból kizárni.

5.3. A beavatkozók megjegyzik, hogy a világ legtöbb államának gyakorlata éles ellentétben áll a fenti gyakorlattal. Egy 2001-es tanulmány szerint 60 vizsgált országból 56 korlátozta a fogyatékossg alapján, valamilyen módon a szavazati jogot.⁶ Hasonló

⁵ A beavatkozók itt a Bizottság Tunéziára vonatkozó zárókövetkeztetéseire hivatkoznak, amelyben a Bizottság az állam számára „sürgős jogszabályi intézkedések” elfogadását írta elő azért, hogy valamennyi fogyatékossgal élő személy, „ideértve a jelenleg gondnokság vagy gyámság alatt álló személyeket” is gyakorolhassa szavazati jogát (CRPD/C/TUN/CO/1, 5. ülészak, 2011. április 11-15., 35. pont.) A beavatkozók szintén hivatkoznak a Bizottság Spanyolországra vonatkozó zárókövetkeztetéseire, amelyben a Bizottság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a nemzeti jogszabályok lehetővé teszik a választóképesesség egyedi értékelését, amely ezután a fogyatékossgal élő személyek választójogból való kizárásához vezet. Ezért azt ajánlotta, hogy „minden vonatkozó jogszabályt vizsgáljanak felül annak érdekében, hogy valamennyi fogyatékossgal élő személy, függetlenül fogyatékossgától, jogállásától vagy lakóhelyétől, szavazati joggal rendelkezzen és másokkal azonos alapon vehessen részt a közéletben.”

⁶ André Blais, Louis Massicotte, Antoine Yoshinaka, *Deciding who has the right to vote: a comparative analysis of election laws*, Electoral Studies (Döntés arról, hogy ki rendelkezik szavazati joggal: a választási jogszabályok összehasonlító elemzése) 20 (2001), 51.

eredményt hozott az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) 2010. évi jelentése: a 27 EU-tagállamból csak 7 európai ország nem korlátozta fogyatékoság alapján a választójogot.⁷ A helyzet a többi, nem EU-tag európai országban még lehangolóbb. A beavatkozók szerint jelen eset olyan kérdéseket vet fel, amelyek a részes államon kívüli más országokra is hatással vannak.

5.4. A beavatkozók hangsúlyozzák, hogy a szavazati jog fogyatékoság alapján történő korlátozása közvetlen hátrányos megkülönböztetést jelent, és azon az elfogadhatatlan és empirikusan megalapozatlan sztereotípián alapul, hogy minden fogyatékosággal élő személy cselekvőképtelen. Ez ugyanúgy igaz azokra az osztályozásokra, amelyek célpontjai a fogyatékosággal élő személyek meghatározott alcsoportjai, mint pl. a gondnokság alatt álló személyek. Ezen korlátozások közvetlenül a fogyatékosággal élő személyek állapotából erednek, és ezért mint az Egyezmény 29. cikkével ellentétes intézkedéseket el kell őket utasítani. Egyes országok továbbá a fogyatékosággal élő személyeket szavazati joguk egyedi értékelése alapján zárják ki a választójogból. A választóképessegre vonatkozó ilyen értékelések általános indokolása szerint ezen alapvető jog arányosan kerül korlátozásra. Az Emberi Jogok Európai Bírósága megvizsgálta és elutasította ezt az érvelést, amikor a részes állam gondnokság alatt álló személyek választójogból való kizárására vonatkozó gyakorlatát értékelte a *Kiss Alajos kontra Magyarország* ügyben.⁸ A részes állam úgy érvelt, hogy az intézkedés arányos beavatkozást jelentett a szavazati jog tekintetében. Az Európai Bíróság ugyanakkor elutasította ezt az érvelést, úgy ítélve, hogy a választójogból gondnokság alapján történő kizárás, adott személy szavazóképessegeinek „egyedi bírói értékelése nélkül” aránytalan beavatkozást jelent és nem egyeztethető össze az Emberi Jogok Európai Egyezményével. A döntés mindazonáltal nyitva hagyta annak lehetőségét, hogy a választójogból való kizárás a választóképessegek egyedi értékelése mellett elfogadható az Európai Egyezmény szerint, és az ilyen intézkedést az arányosság keretében kell vizsgálni és arról dönteni.

5.5. A beavatkozók felkérlik a Bizottságot, hogy jelen esetben a szerzők emberi jogainak részes államban – az Egyezmény 29. cikkében foglaltakkal ellentétben – történő megsértésének szűk kérdésén túl is döntsön, és hozzon egyértelmű döntést az ügy által felvetett másik kérdésben, azaz, hogy a fogyatékosággal élő személyek választóképessegeinek egyedi értékelésnek történő kitétele önmagában véve is az Egyezmény 29. cikkének megsértése. A beavatkozók szerint egy ilyen döntés, amelyet az Egyezmény rendelkezései mögött álló indokokat megvilágító, meggyőző magyarázattal együtt fogadnának el, hatékony eszköz lenne a részes államok meggyőzésére, és a nemzeti szinten érdekelt felek esetleges aggályainak eloszlatására a 29. cikk végrehajtása során. A Bizottság az Emberi Jogok Európai Bíróságának, valamint más regionális és nemzeti bíróságoknak és törvényszékeknek a jogértelmezését is erőteljesen befolyásolhatja. Ezen bíróságokat valószínűleg megkeresik ugyanebben az ügyben, és így világszerte erősíteni lehet a fogyatékosággal élő személyek jogainak védelmét. Ez a megközelítés az Egyezmény azon céljával is teljes mértékben összhangban lenne, hogy valamennyi fogyatékosággal élő személy számára valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlását megvalósítsák (1. cikk), mivel a választójogából egyedi értékelés útján kizárt valamennyi személy szavazati jogát megsértik, de közülük nagyon kevesen tudnak a Bizottsághoz fordulni igazságszolgáltatásért. Az sem lehet a Bizottság feladata, hogy a választójogból való kizárás valamennyi esetén jogorvoslatot nyújtson, mivel ez egyszerűen lehetetlen az ilyen intézkedések áldozatainak száma miatt, figyelembe véve

⁷ Fundamental Rights Agency, *The right to political participation of persons with mental health problems and persons with intellectual disabilities* (Alapjogi Ügynökség, *A mentális problémákkal és szellemi fogyatékkal élő személyek politikai részvételhez való joga*), 2010 október.

⁸ Lásd fentebb, 2. lábjegyzet, 44. pont.

minden olyan országot, ahol ilyen jogsértéseket követnek el. A beavatkozók szerint a Bizottságnak foglalkoznia kell az ügyben most beadványt be nem nyújtó, de jogaikban hasonlóan korlátozott személyek helyzetével is, annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek általában valóban gyakorolhassák szavazati jogukat.

5.6. A részes állam által benyújtott indoklás érdemi részére térve a beavatkozók állítása szerint a szavazati jog – amely alapvető emberi jog – sosem lehet arányossági értékelés és indoklás tárgya, mert a választójogból való kizárás sosem lehet arányos beavatkozás, három fő indok miatt: (a) A választóképesség értékelése fogyatékosági alapon történő hátrányos megkülönböztetést jelent; (b) elkerülhetetlenül arra alkalmas egyének választójogból való kizárását eredményezi; és (c) a gyakorlatban a fogyatékossgal élő személyek nagy számának választójogból való kizárásához vezet.

(a) *A választóképesség értékelése mint fogyatékosági alapon történő hátrányos megkülönböztetés*

5.7. A választóképesség értékelése azon a feltételezésen alapul, hogy a politikai rendszer integritását a megalapozott politikai véleményt megfogalmazni nem képes egyénektől meg szabad védeni. Az érvelés szerint azok a személyek, akik esetében objektíven a választóképesség hiányát állapították meg, értelemszerűen képtelenek megfelelő módon szavazni. A beavatkozók véleménye szerint azonban az ilyen cél törvényessége önmagában véve is megkérdőjelezhető, mert nem az állam feladata annak eldöntése, hogy mi számít megalapozott politikai véleménynek. Bár a beavatkozók elismerik, hogy vannak olyan fogyatékossgal élő személyek, akik nem képesek racionális politikai véleményt megfogalmazni, de hangsúlyozzák, hogy „megfelelő” vagy „racionális” szavazatot semmi esetre sem csak a fogyatékossgal élő személyek nem képesek leadni. Következésképpen, ha fogyatékos és nem fogyatékos emberek sem képesek megfelelő szavazatot leadni, akkor nem tartható fenn az az állapot, hogy csak az előbbieket választóképességét értékeli ki. Kizárólag a fogyatékossgal élő személyek iránt mélyen rögzült előítéletek indokolják a jelenlegi gyakorlatot, amelyet az Egyezmény alapján el kell utasítani.

(b) *Alkalmas egyének választójogból való elkerülhetetlen kizárása*

5.8. A beavatkozók véleménye szerint a választóképesség értékelése ebben az összefüggésben a kompetencia értékelésének aránytalan eszköze. A választóképesség értékelése azon a feltételezésen alapul, hogy lehetséges az „alkalmatlan” választókat objektíven elkülöníteni a többiektől. Azonban ez a feltételezés pszichológiai szakértők szerint nem kellően megalapozott. Nincs tudományosan meghatározható határvonal a választóképességgel rendelkező és nem rendelkező személyek között. Ennek megfelelően a választóképesség értékelése során mindig lesz legalább néhány fogyatékossgal élő, alkalmas választó, akit kizárnak a választójogból.

5.9. A beavatkozók hozzátézik, hogy a választási rendszer integritásának megőrzésére vonatkozó állami cél se nem kényszerítő erejű – mivel a potenciálisan alkalmatlan választók csak egy kis részhalmazát, a fogyatékosként meghatározott személyeket, célozza meg – se nem jogszerű, mert hátrányos megkülönböztetést alkalmaz.

(c) *A választóképesség értékelése a gyakorlatban*

5.10. A beavatkozók továbbá hangsúlyozzák, hogy számos ország gyakorlata azt mutatja, hogy ha engedélyezik a választóképesség fogyatékosági alapon történő értékelését, az azt eredményezi, hogy kizárólag fogyatékoságuk alapján, nagyszámú fogyatékossgal élő személyt zárnak ki a választójogból. A beavatkozók a Bizottság Spanyolországra vonatkozó

zárókövetkeztetéseire hivatkoznak, amelyben a Bizottság aggodalommal állapította meg „a szavazati joguktól megfosztott, fogyatékossgal élő személyek számát” és azt, hogy „az ezen jogtól való megfosztás inkább szabálynak tűnik, mintsem kivételnek”.⁹ A beavatkozók véleménye szerint a részes államban lévő helyzet ugyanígy sérti a fogyatékossgal élő személyek jogait: 2011. január 1- i állapot szerint 71 862 személyt – a részes állam nagykorú lakosságának mintegy 0,9 százalékát – zártak ki a választójogból.¹⁰ Ugyanakkor mindösszesen 1 394 személyt tartanak nyilván mint „súlyos és nagyon súlyos értelmi fogyatékossgal élő személyt”, tehát ők jelentik a kizárással kapcsolatos politika elsőszámú célpontját és létjogosultságát.¹¹ Így hatalmas szakadék van azon személyek száma között, akiknek a szavazásra való képességét feltehetően meg lehet kérdőjelezni, valamint a választójogukból jelenleg kizárt személyek száma között, és utóbbiak száma folyamatosan növekszik. Függetlenül attól, hogy ezen értékeléseket a részes állam kormánya hogyan változtatja meg a jövőben, tárgyilagos becslés szerint a választójogukból kizárt személyek száma sokkal magasabb lesz, mint azon személyek száma, akiket bármilyen tudományosan elfogadható vizsgálat alapján, ésszerűen „szavazásra alkalmatlannak” lehet minősíteni.

5.11. A beavatkozók hangsúlyozták a mélyen rögzült meggyőződéseket, amelyek szerint a fogyatékossgal élő személyek nem képesek saját ügyeik kezelésére, megfelelő döntések meghozatalára és a közéletben való részvételre. Hozzáadték, hogy az értékelési eljárásban részt vevő szakemberek, mint pl. bírók, pszichológusok, pszichiáterek, szociális munkások és mások sem mentesek ezektől az előítéletektől. Ezért bármely, a kizárást lehetővé tevő rendszer a fogyatékossgal élő személyek aránytalan számának választójogból való kizárásához fog vezetni, és ez az egyik indok, amiért az Egyezmény szerint ezt meg kell szüntetni.¹² Az Egyezmény 29. cikke megköveteli az államoktól, hogy szavazási eljárásaikat úgy alakítsák át, hogy az elősegítse a fogyatékossgal élő személyek szavazati jogának gyakorlását, valamint biztosítsa, hogy megfelelő szavazatot tudjanak leadni. A fogyatékossgal élő személyek választóképeségét nem szabad kétségbe vonni és senkit nem szabad arra kényszeríteni, hogy a választásokon való részvétel előfeltételeként választóképeségével kapcsolatos értékelésen essen keresztül.

A részes állam észrevételei a harmadik fél által történő beavatkozásra vonatkozóan

6.1. 2013. január 30-i beadványában a részes állam bemutatja, hogy Magyarország Alaptörvénye 2012. január 1-jén lépett hatályba és jelentős változásokat vezetett be a fogyatékossgal élő személyek választójogának szabályozása területén. Míg a korábbi Alkotmány automatikusan kizárt a választójogból minden gondnokság alatt álló személyt, korlátozva vagy kizárva cselekvőképességüket bármely választás esetén, az új Alaptörvény felhatalmazza a bíróságokat arra, hogy a szavazati jogot kizárólag a cselekvőképesség teljes hiánya esetén vonják meg. A szavazati jog megvonása kizárólag adott személy egyedi

⁹ Lásd fentebb, 6. lábjegyzet, 47. pont.

¹⁰ OIT Hiv., 10586/2011/2. számú levél, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalától (OITH) (rendelkezésre áll a szerzőknél).

¹¹ A 2001. évi népszámlálás szerint 38 841 értelmi fogyatékossgal élő nagykorú személy volt Magyarországon, lásd a népszámlálás eredményeit az alábbi honlapon: <http://www.nepszamlalas.hu/>. A súlyos és nagyon súlyos fogyatékossgal rendelkező személyek az összes fogyatékossgal élő személy 3,5 százalékát teszik ki, lásd Martha A. Field & Valerie A. Sanchez, *Equal Treatment for People with Mental Retardation (Az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése az értelmi fogyatékkal élőkkel szemben)*, 33 (1999).

¹² A beavatkozók megjegyzik, hogy egyes államok, mint pl. Hollandia, Svédország, az Egyesült Királyság, Olaszország, Kanada számos tartománya és az Egyesült Államok bizonyos államai, már úgy döntöttek, hogy fogyatékossgal alapján a szavazati jogban semmilyen korlátozást nem engedélyeznek.

helyzetének egyedi értékelésén alapulhat, és csak abban az esetben történhet meg, ha adott személy cselekvőképessége olyan mértékben korlátozott, hogy az nem teszi lehetővé választójogának gyakorlását.

6.2. A jogszabályi változás elsősorban a CRPD Egyezményt volt hivatott végrehajtani, és ezt támogatta az Emberi Jogok Európai Bírósága is a *Kiss Alajos kontra Magyarország* ügyben hozott döntésével. A részes állam álláspontja szerint az Alaptörvény szabályozása jelentős változást jelent az Egyezmény szellemének megfelelően, és teljesen összhangban van a *Kiss Alajos* ügyben hozott döntés követelményeivel.

6.3. A fennálló jogszabályi környezet tükrében a részes állam a Harvard Law School Project on Disability által benyújtott beadvány 26. bekezdésében közölt, a fogyatékossága alapján a választójogból kizárt egyének jelentős számának becslésére vonatkozó információt lényegtelennek tartja. A becslés valójában egy olyan feltételezés, amely a korábbi szabályozáson alapul, amely a gondnokság alatt álló valamennyi személyt automatikusan kizárta a választójogból. Így az adat csupán azt mutatja meg, hogy hány ember áll gondnokság alatt. Ugyanakkor nem lehet közvetlen oksági összefüggést megállapítani, mert a bíróságoknak az új szabályozás alapján egyedi döntést kell hozniuk valamennyi ilyen személy választójogból való potenciális kizárásáról.

6.4. Következésképpen a részes állam fenntartja a beadvány érdemi pontjaira vonatkozó észrevételeiben kifejtett korábbi álláspontját, és arra kéri a Bizottságot, hogy utasítsa el a szerzők jogszabályi módosításra és nem vagyoni kártérítésre vonatkozó kérését.

A szerzők megjegyzései a részes állam észrevételeire vonatkozóan

7.1. A szerzők 2012. augusztus 13-án megjegyzéseket fűztek a részes állam észrevételeihez. Bemutatják, hogy a részes állam nem vitatta, hogy az Egyezmény 29. cikke szerinti szavazati jogukat megsértették azzal, hogy a 2010. évi országgyűlési választásokon törölték őket a választói névjegyzékből. A részes állam érvei azokra a jogalkotási lépésekre vonatkoznak, amelyeket azóta tettek meg az Egyezmény 29. cikkének való megfelelés érdekében. A szerzők véleménye szerint a részes állam semmilyen indoklást vagy magyarázatot nem adott arra vonatkozóan, hogy jelen beadvány szerzői miért nem vehettek részt a 2010. évi választásokon. Az említett jogszabályi lépések semmilyen hatással nincsenek a 2010-ben elszenvedett sérelemre. A szerzők hozzátesszik, hogy nem részesültek semmilyen jogorvoslatban, erkölcsi elégtételben vagy kártérítésben, és nem ismerték el jogaik megsértését sem. A részes állam által hivatkozott lépések csak azt biztosítják, hogy a szerzők szavazati jogát a 2014. évi országgyűlési választásokon nem fogják megsérteni.

7.2. Másodsorban, a szerzők elutasítják a részes állam állítását, amely szerint a szerzők beadványának benyújtása óta megtette a szükséges jogalkotási lépéseket a fent kifogásolt jogsértés kezelése érdekében. A szerzők hangsúlyozzák, hogy 2012. január 1-jén hatályba lépett a Magyarország korábbi Alkotmányának helyébe lépő új Alaptörvény. Az Alaptörvény XXIII. cikkének (6) bekezdése szerint a bíróság korlátozhatja azon személyek szavazati jogát, akik nem rendelkeznek a szükséges választóképességgel. Ezen rendelkezés érvényesítése érdekében a Polgári Törvénykönyv, a polgári perrendtartásról szóló törvény és a választási eljárásról szóló törvény is módosításra került. A változások következtében a bíróságok külön dönthetnek a gondnokság alatt álló személyek választójogból való kizárásáról a cselekvőképességük korlátozására vagy visszaállítására vonatkozó eljárások során. Míg a 2010-ben hatályban lévő jogszabályok valamennyi gondnokság alatt álló személyt automatikusan kizártak a választójogból, a bíróságok most a gondnokság alá helyezéstől függetlenül fognak a szavazati jogról egy egyedi értékelési eljárás során dönteni. A szerzők hangsúlyozzák, hogy a változások ellenére a bíróságok kizárólag a gondnokság alá helyezéssel kapcsolatos eljárások keretében dönthetnek a választójogból való kizárásról és nincs a szavazati jog korlátozására vonatkozó külön eljárás. Minden gondnokság alatt álló személy fogyatékossággal élő személy. Választójogból való

kizárásuk kifejezetten értelmi fogyatékoságukon alapul, és ezért hátrányos megkülönböztetést jelent.

7.3. A szerzők hozzáteszik, hogy a szavazás egy szubjektív, személyes preferenciákkal kapcsolatos választás és ezért nem a fogyatékossgal élő személyek csoportja az egyetlen, amelynek nehézségei vannak választójogának gyakorlása során, ugyanakkor a részes állam csak ezt a csoportot zárta ki a választójogból. Hozzáteszik, hogy a részes államnak egyéb eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy állampolgárai szavazásra való képességét növelje, pl. az állampolgári ismeretek oktatási színvonalának növelése, a választási eljárással kapcsolatos tudatosság növelése, valamint az Egyezmény 29. cikkének követelményei szerint a sérülékeny csoportok számára különleges segítség nyújtása.

7.4. A szerzők megismétlik, hogy a részes állam egyedi értékelésen alapuló rendszere, amely kizárólag fogyatékossgal élő személyeket céloz meg, nem lehet összhangban az Egyezmény 29. cikkével, amely semmilyen kivételt nem tesz lehetővé az általános szavazati jog esetében. A választójogból való kizárás rendszerének gyakorlati alkalmazása is kérdéseket vet fel, mert az Alaptörvény átmeneti rendelkezései szerint a jelenleg gondnokság alatt álló valamennyi személy továbbra sem rendelkezik addig szavazati joggal, amíg azt számukra vissza nem állítják. Ez a szerzőkre is vonatkozik, akik továbbra sem rendelkeznek szavazati joggal. Mivel a részes állam nem hirdette meg vagy kezdte el a szavazati jogok újbóli értékelését, így a bíróságok csak azon személyek szavazati jogának visszaállítását vizsgálják, akik külön erre vonatkozó kérelmet nyújtottak be. Továbbá a részes állam semmilyen jogi, pénzügyi vagy egyéb segítséget nem nyújtott ezen eljárások során, ami a nem fogyatékos személyekhez képest a gondnokság alatt álló személyeket igazságtalan és hátrányos helyzetbe hozza. A szerzők fenntartják, hogy ehelyett a részes államnak ki kellett volna jelentenie, hogy a választójogból jelenleg kizárt valamennyi fogyatékossgal élő személy visszanyeri szavazati jogát, kivéve, ha egy bírósági döntés azt vissza nem vonja.

7.5. A részes állam azon állítására utalva, amely szerint a bíróságok a választójogból való kizárás során törvényszéki pszichiáterek szakértői véleményeire fognak támaszkodni, a szerzők bemutatják, hogy ezek a pszichiáterek elmebetegségek diagnosztizálására és kezelésére, és nem intelligenciatesztek végrehajtására, szociális készségek vagy máskülönbén értelmi fogyatékossgal élő személyek egyéni képességeinek értékelésére lettek kiképezve. A szerzők továbbá hangsúlyozzák, hogy a részes állam jelenleg nem rendelkezik semmilyen pszichiátriai útmutatóval a „választóképeség” értékelésére. Következésképpen a részes állam által végrehajtott pszichiátriai értékelés csakis önkényes lehet, amely megismétli a gondnokság alá helyezéssel kapcsolatos eljárások gyakorlatát, amely szerint a pszichiátriai értékelés és ezáltal a bírósági döntés egyetlen meghatározója önmagában a fogyatékossg.

7.6. Továbbá a részes állam azon állítására utalva, amely szerint a magyar jogrendszer összhangban van a *Kiss Alajos kontra Magyarország* ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott döntéssel, a szerzők emlékeztetnek arra, hogy az Európai Bíróság gyakorlata eltér a Bizottság gyakorlatától, és ezáltal a részes állam Emberi Jogok Európai Egyezményének való megfelelése nem döntő jelentőségű a Bizottság számára. A szerzők hozzáteszik, hogy a *Kiss Alajos* ügyben hozott döntésében az Európai Bíróság nem úgy ítélte, hogy a részes államban jelenleg hatályban lévőhöz hasonló egyedi értékelés összhangban van az Európai Egyezménnyel, hanem inkább azt mondta ki, hogy az egyedi értékelés nélküli automatikus kizáráson alapuló rendszer nincs összhangban az Egyezménnyel, nyitva hagyva annak kérdését, hogy a jelenleg érvényben lévő egyedi értékelési rendszer elfogadható-e.

7.7. Végezetül a szerzők azzal zárják mondanivalójukat, hogy a részes állam nem nyújtott be érveket a fogyatékossgal élő személyek választójogból való kizárásának indoklására vagy ezen rendszer Egyezménynek való megfelelésének igazolására. A szerzők

ezért újból arra kéri a Bizottságot, hogy (i) mondja ki, hogy a részes állam jelenlegi, egyedi értékelési rendszere sérti az Egyezmény 29. cikkét; (ii) kérje fel a részes államot jogszabályainak módosítására azért, hogy az betiltsa a választójogból fogyatékoság alapján történő kizárást, történjen az automatikusan vagy a választóképesség egyedi értékelése alapján; (iii) ismerje el a szerzők által elszenvedett sérelmet és az elszenvedett nem vagyoni károk miatt állapítson meg számukra kártérítést.

A Bizottság előtti ügyek és eljárások

Az elfogadhatóság vizsgálata

8.1. A beadványban szereplő kérelmek vizsgálata előtt a Fogyatékosággal Élő Személyek Jogainak Bizottságának a Fakultatív Jegyzőkönyv 2. cikkével és a Bizottság eljárási szabályzatának 65. szabályával összhangban el kell döntenie, hogy a beadvány a Fakultatív Jegyzőkönyv szerint elfogadható-e.

8.2. A Bizottság megjegyzi, hogy a részes állam nem vitatja jelen beadvány elfogadhatóságát. Mindazonáltal helyénvaló, hogy a Bizottság megvizsgálja jelen beadvány elfogadhatóságát. A Bizottság megállapította, hogy ahogyan azt a Fakultatív Jegyzőkönyv 2. cikkének (c) pontja megkívánja, ugyanezt az ügyet a Bizottság még nem vizsgálta vagy egy másik nemzetközi vizsgálati vagy rendezési eljárás keretében még nem vizsgálták vagy vizsgálják. A Bizottság továbbá megjegyzi, hogy a részes állam nem emelt kifogást a hazai jogorvoslatok kimerítésével kapcsolatban és nem határozott meg olyan különleges jogorvoslatot, amely a szerzők számára elérhető lehetett volna. A Bizottság ezért úgy tekinti, hogy a Fakultatív Jegyzőkönyv 2. cikke (d) pontjának követelményei teljesültek. Ennek megfelelően a Bizottság úgy tekinti, hogy a Fakultatív Jegyzőkönyv 2. cikke nem zárja ki a beadvány vizsgálatát.

8.3. A Bizottság úgy véli, hogy a szerzők az elfogadhatóság vonatkozásában kellőképpen alátámasztották az Egyezmény 12. és 29. cikke szerinti kérelmeiket. Mivel a beadvány elfogadhatósága tekintetében egyéb jogi akadály nem merült fel, a Bizottság a kérelmeket elfogadhatónak nyilvánítja és eljárását a kérelmek érdemi vizsgálatával folytatja.

Érdemi vizsgálat

9.1. A Fogyatékosággal Élő Személyek Jogainak Bizottsága jelen beadványt a Fakultatív Jegyzőkönyv 5. cikkével és a Bizottság eljárási szabályzatának 73. szabálya 1. bekezdésével összhangban benyújtott valamennyi információ figyelembevételével megvizsgálta.

9.2. A Bizottság tudomásul veszi a szerzők kérelmét, amely szerint a beadvány benyújtásának időpontjában hatályban lévő Alkotmány 70. §-ának (5) bekezdése értelmében, a választói névjegyzékből történt automatikus törlésük sérti az Egyezmény 29. cikkét, azt önmagában és az Egyezmény 12. cikkével együttesen értelmezve. A szerzők pontosabban azt állították, hogy a választójogból történő, fogyatékoságuk természetére és egyéni képességeikre való tekintet nélküli, automatikus kizárásuk hátrányos megkülönböztetést jelentett és indokolatlan volt. A Bizottság a részes állam érveit is tudomásul veszi, amelyek szerint jogszabályai az Egyezmény 29. cikkével összhangban vannak az Alkotmány 70. §-ának (5) bekezdését hatályon kívül helyező Alaptörvény, valamint az Alaptörvény átmeneti rendelkezései 26. cikke (2) bekezdésének elfogadása óta, amely adott személy szavazati jogának cselekvőképessége alapján történő egyedi értékelését biztosítja.

9.3. A Bizottság megjegyzi, hogy a részes állam csupán elméletben írta le a gondnokság alatt álló személyekre vonatkozó új jogszabályt, valamint állította, hogy azt összhangba hozta az Egyezmény 29. cikkével, de nem mutatta be, hogy ez a rendszer hogyan érinti

kifejezetten a szerzőket, és milyen mértékben tartja tiszteletben az Egyezmény 29. cikke szerinti jogait. A részes állam nem válaszolt a szerzők azon állítására, amely szerint nem szavazhattak a 2010. évi országgyűlési választásokon és a bevezetett jogszabályi változások ellenére, gondnokság alá való helyezésük miatt továbbra sem rendelkeznek választójoggal.

9.4. A Bizottság emlékeztet arra, hogy az Egyezmény 29. cikke megköveteli a részes államoktól annak biztosítását, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon, hatékonyan és teljes körűen vehessenek részt a politikai életben és a közéletben, ideértve a szavazati jog garantálását. A 29. cikk semmilyen ésszerű korlátozásról nem rendelkezik, és a fogyatékossgal élő személyek egyik csoportja esetén sem engedélyez semmilyen kivételt. Ezért a szavazati jogból vélt vagy valós pszichoszociális és értelmi fogyatékossgal alapján való kizárás, ideértve az egyedi értékelés alapján történő korlátozást, az Egyezmény 2. cikke értelmében fogyatékossgal alapján történő hátrányos megkülönböztetést jelent. A Bizottság Tunéziára vonatkozó zárókövetkeztetéseire hivatkozik¹³, amelyben a részes állam számára „sürgős jogszabályi intézkedések” elfogadását ajánlotta annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek, *ideértve a jelenleg gondnokság vagy gyámság alatt álló személyeket*, gyakorolhassák szavazati jogukat és másokkal azonos alapon részt vehessenek a közéletben [kiemelés a szerzőtől]. A Bizottság továbbá hivatkozik a Spanyolországra vonatkozó zárókövetkeztetéseire¹⁴, amelyben hasonló aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy az értelmi vagy pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek szavazati jogát korlátozni lehet, ha az érintett személyt megfosztották cselekvőképességétől vagy intézetbe helyezték. A Bizottság úgy véli, hogy ugyanezek az elvek alkalmazandók jelen esetben is. Ennek megfelelően a Bizottság azt a következtetést vonja le, hogy az Alaptörvény XXIII. cikkének (6) bekezdése, amely lehetővé teszi a bíróságok számára, hogy az értelmi fogyatékossgal élő személyeket megfoszssa szavazati és választhatósági joguktól, valamint az Alaptörvény átmeneti rendelkezései 26. cikkének (2) bekezdése megszegi az Egyezmény 29. cikkét.

9.5. A Bizottság továbbá emlékeztet arra, hogy az Egyezmény 12. cikkének (2) bekezdése szerint a részes államok elismerik és támogatják, hogy a fogyatékossgal élő személyeket „az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti a jog-, illetve cselekvőképesség”, ideértve a politikai életet, amely magában foglalja a szavazati jogot. Az Egyezmény 12. cikkének (3) bekezdése szerint a részes államoknak továbbá pozitív kötelezettségük van arra nézve, hogy meghozzák a fogyatékossgal élő személyek cselekvőképességének tényleges gyakorlásához szükséges intézkedéseket. Ennek megfelelően a Bizottság azon az állásponton van, hogy a szerzők szavazati joguktól vélt vagy valós értelmi fogyatékossguk alapján való megfosztásával a részes állam tekintetükben nem tett eleget az Egyezmény 29. cikkéből önmagában és 12. cikkével összefüggésben eredő kötelezettségeinek.

9.6. A Bizottság megállapította, hogy az egyéni képességek értékelése hátrányos megkülönböztetést jelent, ezért ezen intézkedés nem tekinthető jogszerűnek. Az intézkedés továbbá nem arányos a céllal, hogy a részes állam politikai rendszerének integritását fenntartsa. A Bizottság emlékeztet arra, hogy az Egyezmény 29. cikke szerint a részes állam köteles szavazási eljárásait úgy átalakítani, hogy azok „megfelelőek, hozzáférhetők, könnyen érthetők és használhatók” legyenek, valamint szükség esetén lehetővé tegye, hogy a fogyatékossgal élő személy a szavazás során segítséget vegyen igénybe. A részes állam ezáltal fogja biztosítani, hogy az értelmi fogyatékossgal élő személyek, másokkal azonos alapon, érvényes szavazatot adjanak le, miközben garantálja a szavazás titkosságát.

¹³ CRPD/C/TUN/CO/1 (2011. május 13.), 35. pont.

¹⁴ CRPD/C/ESP/CO/1 (2011. október 19.), 48. pont.

9.7. A Bizottság megállapítja, hogy a részes állam nem tett eleget az Egyezmény 29. cikkéből önmagában és 12. cikkével összefüggésben eredő kötelezettségeinek.

10. A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogaival Foglalkozó Bizottság az Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének 5. cikke alapján eljárva azon az állásponton van, hogy a részes állam nem teljesítette az Egyezmény 29. cikkéből önmagában és 12. cikkével összefüggésben eredő kötelezettségeit. A Bizottság ezért az alábbi ajánlásokat teszi a részes államnak:

1. A szerzőkre vonatkozóan: a részes állam köteles orvosolni a szerzők nevének választói névjegyzékéből való törlését, ideértve megfelelő kártérítés nyújtását azért az erkölcsi kárért, amely a szerzőket a 2010. évi országgyűlési választásokon, szavazati joguktól történt megfosztásuk miatt érte, valamint a jelen beadvány benyújtása miatt felmerült jogi költségek megtérítését;

2. Általánosságban: a részes állam köteles olyan intézkedéseket hozni, amelyek megakadályozzák, hogy a jövőben hasonló jogsértések történjenek, ideértve a következőket:

(a) Az Alaptörvény XXIII. cikkének (6) bekezdése, és az Alaptörvény átmeneti rendelkezései 26. cikkének (2) bekezdése (2011. december 31.) hatályon kívül helyezésének megfontolása, mert ezen jogszabályok ellentétesek az Egyezmény 12. és 29. cikkével;

(b) Olyan jogszabályok elfogadása, amelyek „képességértékelés” nélkül elismerik minden fogyatékossgal élő személy szavazati jogát, ideértve azokat, akiknek több támogatásra van szükségük, és megfelelő segítség és ésszerű alkalmazkodás biztosítása politikai jogaik gyakorlása érdekében.

(c) Az Egyezmény 29. cikkének követelményei szerint a fogyatékossgal élő személyek szavazati joga másokkal azonos alapon történő gyakorlásának gyakorlati támogatása és garantálása megfelelő, hozzáférhető, könnyen érthető és használható szavazási eljárások, létesítmények és anyagok biztosítása révén, valamint annak lehetővé tétele, hogy szükség esetén – saját kérésükre – a szavazás során egy általuk választott személy legyen segítségükre.

11. A Fakultatív Jegyzőkönyv 5. cikkével és a Bizottság eljárási szabályzatának 75. szabályával összhangban a részes állam hat hónapon belül írásos választ nyújt be a Bizottsághoz, ideértve a Bizottság álláspontja és ajánlásai figyelembevételével meghozott bármely intézkedésre vonatkozó információt. A részes állam továbbá köteles a Bizottság álláspontját közzétenni, azt a részes állam hivatalos nyelvére lefordíttatni és hozzáférhető formában, széles körben terjeszteni azért, hogy az a lakosság minden részéhez eljusson.

[Az álláspontot arab, angol, francia és spanyol nyelven fogadták el, az angol nyelvű szöveg az eredeti. Ezt követően a Bizottság Közgyűlésnek benyújtandó kétéves jelentésének részeként kínai és orosz nyelven is megjelenik.]